

Briuselis, 2017 09 20
COM(2017) 534 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Ekonomikos augimo ir sanglaudos skatinimas ES pasienio regionuose

{SWD(2017) 307 final}

1. PASIENIO REGIONŲ SVARBA EUROPOS SAJUNGOJE

Europos Sąjungai (ES) ir jos artimiausiems kaimynams Europos laisvosios prekybos asociacijoje (ELPA) priklauso 40 vidaus sausumos sienų¹. Per pastaruosius dešimtmečius Europos integracijos procesas padėjo vidaus pasienio regionams iš daugiausia periferinių vietovių tapti vietovėmis, kuriose užtikrinamas ekonomikos augimas ir sudaromos galimybės. 1992 m., sukūrus bendrąją rinką ir panaikinus muitinės formalumus, suderinus arba tarpusavyje pripažinus technines taisykles ir dėl konkurencijos sumažėjus kainoms, smarkiai padidėjo ES produktyvumas ir sumažėjo sąnaudos. Per 10 metų prekyba Europos Sąjungoje išaugo 15 proc., buvo užtikrintas papildomas ekonomikos augimas ir sukurta apie 2,5 mln. naujų darbo vietų.

Šie pokyčiai pasienio regionams turėjo tiek teigiamos įtakos (dėl judėjimo laisvės padidėjo vietos tarpvalstybinė sąveika), tiek neigiamos įtakos (sumažėjo užimtumas muitinės administracijoje ir susijusiose tarnybose)². Apskritai sudarytos palankesnės sąlygos vystyti bendrąsias paslaugas ir veiklos rūšis vietos lygmeniu.

Regionai prie ES vidaus sienų...

- apima 40 proc. ES teritorijos;
- juose gyvena 30 proc. visų gyventojų, t. y. 150 mln. žmonių;
- juose sukuriama 30 proc. Europos Sąjungos BVP;
- juose priimama beveik 2 mln. tarpvalstybinių darbuotojų – 1,3 mln. tarpvalstybinių darbuotojų sudaro 0,6 proc. visoje ES dirbančių asmenų (pvz., 450 000 Prancūzijoje, 270 000 Vokietijoje, 140 000 Lenkijoje ir 135 000 Slovakijoje).

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 174 straipsnyje pripažįstama, kad pasienio regionai patiria sunkumų, ir nustatoma, kad itin daug dėmesio šiems regionams Sąjunga turėtų skirti vystydama ir įgyvendindama veiksmus savo ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai didinti.

Nuo 1990 m. pagal Bendrijos iniciatyvą dėl pasienio regionų (INTERREG) teikiamu finansavimu remiamos tarpvalstybinio bendradarbiavimo programos ES pasienio regionuose, įskaitant ELPA šalių pasienio regionus. Finansuota tūkstančiai projektų³ ir iniciatyvų, kuriais prisidėta didinant Europos integraciją. Svarbiausi laimėjimai įgyvendinant INTERREG programas – išaugęs pasitikėjimas, tvirtesni ryšiai, geresnė aplinkos būklė, patobulinta sveikatos priežiūra ir spartesnis ekonomikos augimas⁴. Nuo žmonių tarpusavio ryšių projektų iki investicijų infrastruktūrai ir paramos institucijų bendradarbiavimo iniciatyvoms – INTERREG iš esmės pakeitė pasienio regionus ir prisidėjo prie jų transformacijos.

Ši veikla tebevykdoma ir šiandien: ES biudžete 2014–2020 m. tarpvalstybinėms INTERREG programoms numatyti beveik 6 mlrd. EUR. Šios programos įgyvendinamos visuose pasienio regionuose, užtikrinant, kad būtų galima toliau siekti pažangos integracijos srityje ir

¹ ELPA: Lichtenšteinas, Norvegija ir Šveicarija. Islandiją su ES jungia tik jūrų sienos. Žr. žemėlapi 3 p.

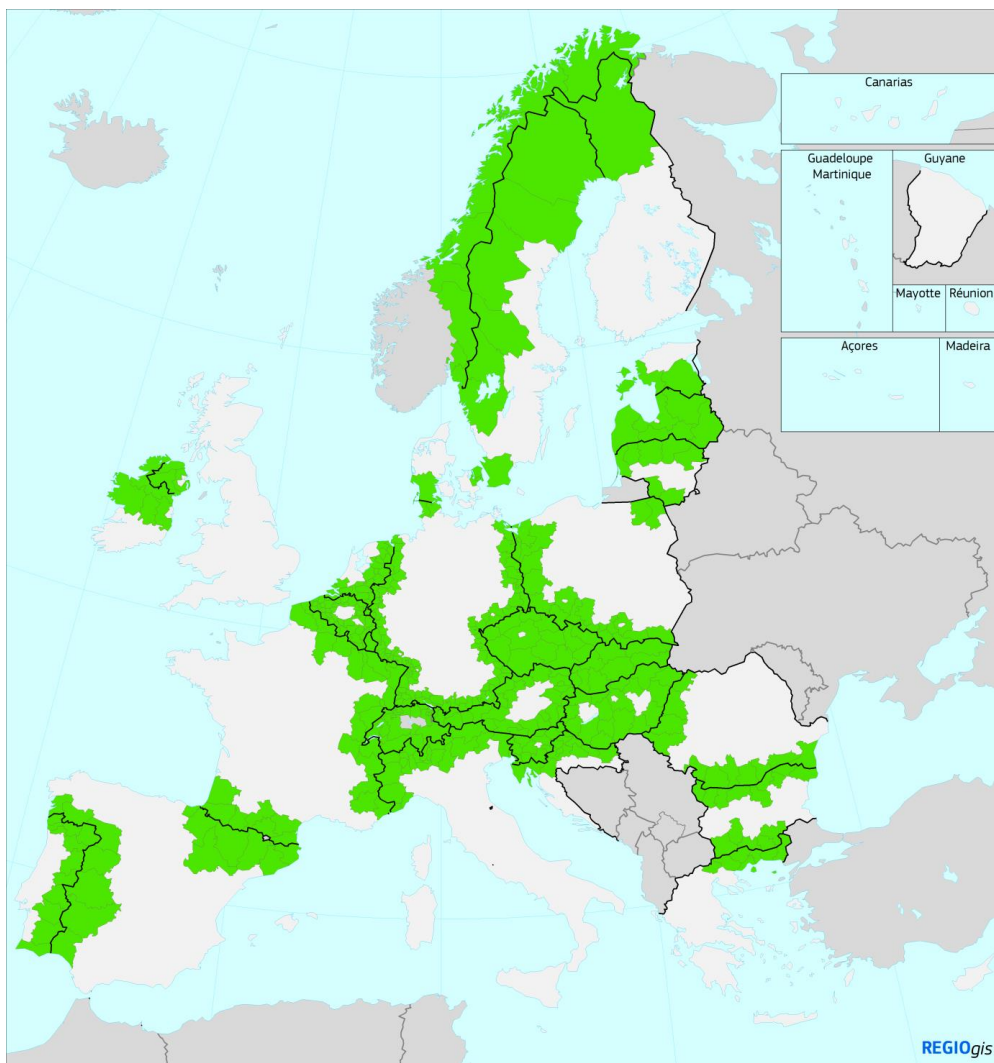
² Dėl statistinių priežasčių duomenys ir informacija pateikiami atsižvelgiant į NUTS 3 regionus pagal Europos teritorinių statistinių vienetų nomenklatūrą – <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts>.

³ Projektų sąrašas pateikiamas duomenų bazėje KEEP, kurią finansuoja INTERREG, www.keep.eu.

⁴ Dėmesys į penkis didžiausius laimėjimus atkreiptas 2015 m., minint 25-ąsias INTERREG sukūrimo metines.

visapusiškai išnaudoti pasienio regionų teikiamas galimybes. Bus svarbu investuoti į gyvenimo sąlygų gerinimą – įgyvendinant bendrus veiksmus aplinkos apsaugos srityje ir taikant bendras klimato kaitos švelninimo priemones bus užtikrinta didesnė pasienio regionų gyventojų apsauga. Pasitelkus bendras mokslinių tyrimų iniciatyvas ir infrastruktūrą, toliau bus išnaudojamas ekonominis ir inovacinis pasienio regionų potencialas. Pažangiosiomis specializacijos strategijomis bus tobulinamos regionų ir vietos, įskaitant pasienio regionus, inovacijos⁵. Pasienio regionų vystymasis taip pat bus skatinamas 2016 m. sustiprintu ir išplėstu Investicijų planu Europai. Pagal plano trečiąjį ramstį, kuriuo siekiama panaikinti kliūtis investuoti, bus sudarytos palankesnes sąlygas tarpvalstybinių investicijų projektams⁶.

Būtent pasienio regionuose stipriausiai turėtų būti juntama teigiama Europos integracijos proceso įtaka – mokymasis, mokymas, darbas, sveikatos priežiūra ir verslas tarpvalstybiniu mastu yra kasdienė veikla, kuriai turėtų būti sudarytos sąlygos neatsižvelgiant į esamas administracines valstybių sienas.

⁵ 2017 m. liepos 18 d. Europos Komisijos komunikatas „Inovacijų stiprinimas Europos regionuose: atsparus, integracinis ir tvarus teritorinio lygmens ekonomikos augimas“, COM(2017) 376, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX:52017DC0376>.

⁶ Investicijų planas: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan_lt.

Žemėlapis „Regionai prie ES 28 ir ELPA vidaus sausumos sienų“.

Tačiau iš Komisijos surinktų įrodymų matyti, kad paprastai pasienio regionų ekonominės veiklos rezultatai yra prastesni nei kitų vienos valstybės narės regionų rezultatai. Pasienio regionuose paprastai teikiama mažiau galimybių naudotis valstybinių tarnybų, pvz., ligoninių ir universitetų, paslaugomis⁷. Daugeliu atvejų vis dar sudėtinga ir brangu pereiti nuo vienos administracinės ir teisinės sistemos prie kitos⁸. Pavieniai asmenys, įmonės, valdžios institucijos ir nevyriausybinės organizacijos pasidalijo su Komisija savo kartais neigiama patirtimi, susijusia su sąveika kertant vidaus sienas.

Be Europos finansavimo, būtina sukurti papildomų priemonių, nes šių nuolatinių sunkumų negalima panaikinti vien finansavimu ir investicijomis. Šiame komunikate atkreipiamas dėmesys į tai, kaip ES ir jos valstybės narės gali sumažinti tarpvalstybinės sąveikos sudėtingumą, trukmę ir sąnaudas ir paskatinti sutelkti paslaugas prie vidaus sienų. Apžvelgiama, kokias sritis reikia patobulinti siekiant užtikrinti, kad pasienio regionų gyventojai galėtų visiškai išnaudoti abipus sienų teikiamas galimybes. Taigi ES gali dar labiau sustiprinti savo pasienio regionus ir padėti skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą.

Šiuo komunikatu siekiama priartinti ES prie jos piliečių ir užtikrinti, kad Europos teisėkūros procesas būtų veiksmingai vykdomas asmenų ir įmonių labui. Baltoji knyga dėl Europos ateities⁹ ir vėliau paskelbti diskusijoms skirti dokumentai sukėlė plataus masto diskusijas apie tai, kaip Europa turėtų vystytis toliau, kad būtų geriausiai patenkinti visų europiečių lūkesčiai. Plačiai pripažinta, kad tikrą pridėtinę vertę europiečiams teikia teritorinis ir tarpvalstybinis bendradarbiavimas.

Komunikatu taip pat prisidedama prie šio diskusijų proceso – siūlomos priemonės ir teikiamos rekomendacijos, kuriomis remiantis regionams prie vidaus sausumos sienų sudaromos palankesnės sąlygos bendradarbiauti, padedama sumažinti kliūtis ir pasienio regionų gyventojams bei įmonėms suteikiama galimybė išnaudoti visą šių regionų potencialą.

2. NUOLATINIAI SUNKUMAI

Po internetinių viešų konsultacijų visomis ES kalbomis ir vėlesnių tyrimų bei mainų su suinteresuotaisiais subjektais¹⁰ Komisija atskleidė keletą problemų, kurių pasienio regionuose patiria įmonės ir asmenys. Nors šios problemos ne visada būdingos išimtinai pasienio regionams, šiuose regionuose jos itin aktualios dėl tarpvalstybinės sąveikos dažnumo ir lygio.

Pasakojimai apie gyvenimą pasienio regione

⁷ „Tam tikrų geografinių ypatumų turinčios teritorijos“, Europos Komisija, Regioninės ir miestų politikos GD (2009 m.), darbinis dokumentas Nr. 02/2009. http://ec.europa.eu/regional_policy/lt/information/publications/working-papers/2009/territories-with-specific-geographical-features.

⁸ Remiantis šiuo komunikatu, kliūčių pasienyje sudaro ne tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nustatytas laisvo judėjimo apribojimas, bet ir įstatymas, taisyklė ar administracinė praktika, kuriais kliudoma išnaudoti esamą pasienio regiono potencialą bendraujant tarpvalstybinio lygmeniu.

⁹ 2017 m. kovo 1 d. Europos Komisijos baltoji knyga dėl Europos ateities, COM(2017) 2025.

¹⁰ „Tarpvalstybinė apžvalga“, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/.

- Ne visą darbo dieną pagal darbo sutartį Belgijoje ir ne visą darbo dieną kaip laisvai samdoma darbuotoja Prancūzijoje dirbanti gydytoja turėjo laukti aštuonis mėnesius, kad gautų patikimos informacijos apie taikytiną mokesčių tvarką, taigi apie savo grynąsias pajamas.
- Su darbu susijusį nelaimingą atsitikimą Švedijoje patyręs asmuo negalėjo naudotis reabilitacijos paslaugomis namuose Danijoje, nes šių šalių sudaryti tarpusavio susitarimai dėl socialinės apsaugos sistemų yra nepakankamai išsamūs.
- Techninius mokslus Belgijoje studijuojantis asmuo negalėjo atlikti praktikos arčiau namų Prancūzijoje, nes gamybinę praktiką atliekančių asmenų statusas abiejose šalyse skiriasi.
- Šiaurės Portugalijos gyventojams, norintiems įsidarbinti kaimyninėje Ispanijoje, gali tekti išleisti nemažai pinigų oficialiems dokumentų vertimams ir laukti keletą mėnesių, kol bus pripažinta jų profesinė kvalifikacija.
- Gaisrininkai gali būti priversti laukti pasienyje, kol jiems bus leista nuvykti padėti savo kolegoms, esantiems kitos valstybės pasienyje. Kai kuriose valstybėse narėse greitosios pagalbos automobiliams, kuriais pacientai vežami už valstybės teritorijos ribų, taikomi apribojimai.
- Praėjo 10 metų, kol Strasbūro (Prancūzija) tramvajų linija buvo pratęsta iki kaimyninio Kėlio (Vokietija), todėl kad, pvz., taikyti nevienodi standartai, nustatyta sudėtingų kainodaros ir bilietų pardavimo problemų.
- Kitoje valstybėje veiklą vykdančios įmonės svarbiausioms procedūroms atlikti išleidžia 60 proc. daugiau nei valstybės viduje veikiančios įmonės. Iš esmės tai lemia papildomos vertimo ir sertifikavimo sąnaudos¹¹.

Iš šių pasakojimų matyti, kad dauguma gyvenimo pasienio regione aspektų yra pernelyg sudėtingi ir varginantys. Viešomis konsultacijomis ir tyrimu atkreiptas dėmesys ir į keletą itin teigiamų Europos integracijos ir pasienio regionų teikiamų galimybių pavyzdžių.

- Belgijoje gyvenantys pacientai, kurie triskart per savaitę turėjo keliauti 200 km, kad jiems būtų atlikta dializė, dabar šia paslauga gali naudotis už 3 km nuo namų, vos kirtę Prancūzijos sieną, nes abi valstybės narės pasirašė susitarimą dėl dalijimosi sveikatos priežiūrai skirtais ištekliais.
- Kai kurie vaikai, gyvenantys Austrijos ir Čekijos, Vengrijos ir Slovakijos pasienio regionuose lanko dvikalbio ugdymo paslaugas teikiančius dvitaučius darželius, kuriuose jie mokomi žaisti dviem kalbomis ir įgyja žinių apie dvi kultūras.
- Beniliukso šalys ir Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė (Vokietija) įgyvendina naujas rekomendacijas, kuriomis, užtikrinant bendradarbiavimą, grindžiamą abipusiu pasitikėjimu skirtingomis švietimo sistemomis, bus sudarytos palankesnės sąlygos abipusiam kvalifikacijų pripažinimui.

¹¹ „Ecorys Netherlands“ kartu su „Mazars“, „Svarbių procedūrų administracinių formalumų ir įmonių administracinės naštos tyrimas“ (angl. *Study about administrative formalities of important procedures and administrative burdens for businesses*), Europos Komisija, 2017 m. balandis, https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=9134&lang=en, ir 2017 m. gegužės 2 d. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2017) 213, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1503565263778&uri=CELEX:52017SC0213>.

- Pavieniai asmenys taip pat gali veiksmingai burtis į organizacijas, kurios atstovautų jų bendriems interesams. Tinkamas to pavyzdys – asociacija „*Groupement Transfrontalier Européen*“¹², atstovaujanti daugiau kaip 30 000 tarpvalstybinių Šveicarijos ir Prancūzijos darbuotojų.

Tokių įkvepiančių pavydžių, kai su esama valstybės siena susijusios galimybės išnaudotos pasienio regionų gyventojų labui, yra pernelyg mažai.

Komisija ėmėsi analitinės veiklos ir tyrė pasienio sunkumų bei paslaugų dubliavimosi kainą. Neseniai atliktame tyrime¹³ dėl ekonominio pasienio kliūčių poveikio BVP ir užimtumo lygiui regionuose prie vidaus sausumos sienų nurodoma, kad šie regionai galėtų būti vidutiniškai 8 proc. turtingesni, jeigu būtų panaikintos visos dabartinės kliūtys ir visi vartotų bendrą kalbą¹⁴. Toks scenarijus nėra nei įgyvendinamas, nei pageidaujamas, nes Europa grindžiama įvairove ir subsidiarumo principu. Tačiau panaikinus bent 20 proc. esamų kliūčių pasienio regionų BVP vis tiek padidėtų 2 proc. Ne mažiau svarbus yra ir numatytas poveikis užimtumui – būtų galima sukurti daugiau kaip milijoną darbo vietų. Šiuo metu dėl pasienio kliūčių ribojamas produktyvus turto panaudojimas ir sunku užtikrinti masto ekonomiją. Dėl jų taip pat didėja asmenų ir įmonių sąnaudos. Šis neigiamas ekonominis poveikis valstybėse narėse skiriasi, tačiau jis neabejotinai didesnis šalyse, kurių pasienio regionuose sukuriama didelė nacionalinio BVP dalis.

Iš įrodymų taip pat matyti, kad nėra paprastų sprendimų ir kad su valstybių sienomis susijusių problemų atsiradimas ir jų sprendimas yra sudėtingas procesas, kuriame dalyvauja visų lygmenų valdžios ir viešojo administravimo institucijos. Kaip pranešė daugelis suinteresuotųjų subjektų, su valstybių sienomis susiję sunkumai visada juntami vietos lygmeniu, tačiau sprendimai retai kada randami vietoje. Šalinant kliūtis arba siekiant supaprastinimo, visų lygmenų valdžios ir administravimo institucijos turi bendradarbiauti.

3. KĄ GALIMA NUVEIKTI

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama sritims, kurios, Komisijai kartu su suinteresuotaisiais subjektais atliekant parengiamąjį darbą (tyrimus, konsultacijas ir praktinius seminarus), buvo nustatytos kaip turinčios didelį potencialą kliūtims šalinti. Aptariamas Komisijos vaidmuo imantis teigiamų veiksmų: tiek pačiai vykdant veiklą, tiek remiant svarbiausius dalyvius.

Kiekvienoje dalyje trumpai apibūdinamos nustatytos problemos ir pateikiama jų pavyzdžių ir (arba) susijusių gerosios patirties pavyzdžių (jie išsamiau aptariami pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente). Be to, trumpai apžvelgiamos Komisijos arba nacionalinių institucijų įgyvendinamos priemonės ir galiausiai, kai įmanoma, nurodomi

¹² *Le Groupement Transfrontalier Européen*, <http://www.frontalier.org/>.

¹³ *Politecnico di Milano* (2017 m.) „Teisinių ir administracinių pasienio kliūčių poveikio regionuose prie sausumos sienų kiekybinis nustatymas“ (angl. *Quantification of the effects of legal and administrative border obstacles in land border regions*).

¹⁴ Į šiuos skaičiavimus neįtrauktos kliūčių panaikinimo sąnaudos; daugiau informacijos pateikiama 13 išnašoje.

Komisijos siūlomi nauji veiksmai arba valstybėms narėms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams rekomenduotini veiksmai.

Įgyvendinti toliau išvardytus 10 veiksmų bus lengviau, jie Komisijoje bus įsteigtas „Pasienio ryšių punktas“. „Pasienio ryšių punktas“ turės: 1) užtikrinti, kad būsimais svarbiausiais Komisijos veiksmais būtų tinkamai atsižvelgta į tarpvalstybinį regionų aspektą; 2) teikti valstybėms narėms ir kitiems svarbiausiems dalyviams paramą sprendžiant teisinius ir administracinius pasienio regionų klausimus, pirmiausia susijusius su ES direktyvų perkėlimu į nacionalinę teisę arba koordinavimo reikalavimais; 3) užtikrinti, kad šiame komunikate siūlomi nauji veiksmai būtų praktiškai įgyvendinti; 4) veiksmingai ir plačiu mastu dalytis patirtimi ir gerosios patirties pavyzdžiais su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

3.1. Stiprinti bendradarbiavimą ir mainus

Naujos Komisijos iniciatyvos neturės laukiamo visapusiško teigiamo poveikio pasienio regionuose, jeigu nebus stiprinami veiksmingi tarpvalstybinio bendradarbiavimo mechanizmai. Šiais institucijų lygmeniu patvirtintais arba nepatvirtintais mechanizmais turi būti atsižvelgta į daugiapakopio valdymo formuojant ES politiką aspektą. Jau sukurta keletas tokių bendradarbiavimo mechanizmų.

Geroji patirtis. Tarpvyriausybinio lygmeniu Šiaurės ministrų taryba ir Beniliukso sąjunga įtvirtino procesus dvišalėms pasienio kliūtims nustatyti ir šalinti. Regionų lygmeniu Aukštutinio Reino konferencija arba Kopenhagos regiono ir Skonės komitetas parengė institucinius būdus, kaip nustatyti vietos kliūtis ir parengti sprendimus.

Komisija ragina valstybes nares bei regionus ir toliau nuolat vykdyti dialogus sienų klausimais. Valstybės narės ir regionai turėtų skirti daugiau dėmesio tokioms svarbioms Europos integracijos sąvokoms kaip tarpusavio pripažinimas ar taisyklių ir procesų derinimas. Jie raginami išnaudoti visas esamas galimybes, kad būtų sudaryti susitarimai ar konvencijos. Pavyzdžiui, pasitelkus keturias makroregionines strategijas¹⁵ būtų galima sukurti tinkamą tarpvalstybinio institucijų bendradarbiavimo sistemą. Be to, ji turėtų būti visapusiškai naudojama tada, kai bendradarbiavimo reikalavimas aiškiai nustatytas ES teisės aktuose, pvz., daugelyje aplinkos apsaugos teisės aktų.

Veiksmai. Kad paremtų šį procesą ir užtikrintų dalijimąsi gerąja patirtimi, Komisija sukurs visos ES **internetinį specialistų tinklą**, kuriame teisinius ir administracinius sienų klausimus ir sprendimus galės pristatyti ir aptarti pasienio suinteresuotieji subjektai. Šis tinklas naudosis jau veikiančia Komisijos sukurta internetine platforma „Futurium“, o jo veiklą, pasitelkusi pasienio ryšių punktą, prižiūrės Komisija.

¹⁵ ES Baltijos jūros regiono strategija, ES strategija dėl Dunojaus regiono, ES strategija dėl Adrijos ir Jonijos jūrų regiono ir ES strategija dėl Alpių regiono.

Veiksmas. Be to, iki 2017 m. pabaigos Komisija surengs atvirą kvietimą teikti **bandomuosius projektus**. Jis bus skirtas valdžios institucijoms, norinčioms išspręsti vieną arba daugiau su sienomis susijusių teisinių arba administracinių problemų. Projektuose daugiausia dėmesio galėtų būti skiriama, pvz., administracinių sistemų suderinamumui gerinti, darbo jėgos judumui skatinti suteikiant daugiau galimybių pripažinti kvalifikaciją arba teisės normų derinimui užtikrinti. Šiais projektais bus remiamasi ieškant novatoriškų būdų sienų klausimams spręsti. Projektų rezultatų santrauka bus pateikta galutiniame rinkinyje, kuris bus plačiai išplatintas ir panaudotas svarbiausių dalyvių informuoti ir jų gebėjimams stiprinti. Konkurse galės dalyvauti bet kuri viešoji įstaiga, norinti prisidėti ieškant sprendimų jos kompetencijos sričiai priklausantiems su sienomis susijusiems klausimams spręsti. Atsižvelgiant į jų didelę parodomąją vertę ir atkartojimo galimybę, bus atrinkta iki 20 bandomųjų projektų.

3.2. Tobulinti teisėkūros procesą

Pagrindinė daugumos nustatytų pasienyje kylančių sunkumų priežastis – valstybių teisės ir administracinėse sistemose lygiagrečiai taikomi skirtingi reglamentai. Net jei yra atitinkama Europos teisinė sistema, ją perkeldamos į nacionalinę teisę valstybės narės pasinaudoja tam tikru lankstumu ir veiksmų laisve. ES teisėje nustatyti tam tikro lygmens standartai įvairiose valstybėse narėse dažnai perkeliama nevienodai griežtai. Todėl, kai prie vidaus sienų taikomos dvi skirtingos sistemos, gali kilti sunkumų – kartais netgi teisinio netikrumo – ir taip gali būti patiriama papildomų sąnaudų.

Pavyzdys. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų nurodoma 19 atvejų, kai taikomi minimalūs reikalavimai, pvz., nustatant konkrečius terminus. Taigi galima išskirti 19 atvejų, kai vykdyti tarpvalstybinius viešuosius pirkimus gali būti itin sunku, nes vienos valstybės narės taikys ilgesnius terminus nei kitos.

2015 m. patvirtintame geresnio reglamentavimo dokumentų rinkinyje¹⁶ Komisija pasiūlė priemones, skirtas užtikrinti, kad renkantis politikos galimybes būtų atsižvelgta į teritorinius aspektus. Dažniausiai to reikia atliekant išsamius teisės aktų, kuriuose yra teritorinių elementų, poveikio vertinimus.

Geroji patirtis. Nepriklausoma įstaiga (Mastrichto universiteto Tarptautinio ir Europos regionų tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir judumo institutas) atlieka būsimų nacionalinės ir ES teisės aktų tarpvalstybinio poveikio vertinimus, grindžiamus darbo programa, parengta kartu su atitinkamais suinteresuotaisiais nacionaliniais, regioniniais ir vietos pasienio subjektais prie Nyderlandų sienos su Vokietija ir Belgija¹⁷.

Veiksmas. Komisija ir toliau dės pastangas, kad nustatytų svarbų **tarpvalstybinį poveikį** taikydama esamus metodus ir priemones. Pasitelkusi pasienio ryšių punktą ir pirmiau aprašytą

¹⁶ 2015 m. gegužės 19 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis reglamentavimas – geresni rezultatai. ES darbotvarkė“, COM(2015) 215 final.

¹⁷ Maastrichto universiteto Tarptautinio ir Europos regionų tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir judumo institutas – <https://www.maastrichtuniversity.nl/research/institute-transnational-and-euregional-cross-border-cooperation-and-mobility-item>.

specialistų tinklą, Komisija sieks, kad šiame procese aktyviau dalyvautų pasienio suinteresuotieji subjektai.

Veiksmas. Kad paremtų valstybes nares būtinų koordinavimo pastangų srityje, kai vykdomas perkėlimo į nacionalinę teisę procesas, Komisijos pasienio ryšių punktas teiks **ekspertinių žinių ir rengs konsultacijas** tarpvalstybinio regionų aspekto klausimais. Jos, be kita ko, bus grindžiamos pirmiau nurodytų bandomųjų projektų rezultatais ir sukaupta gerąja patirtimi.

3.3. Sudaryti sąlygas tarpvalstybiniam viešajam administravimui

ES valstybės narės skiriasi savo administracine kultūra ir sistemomis. Susidūrus skirtingoms sistemoms, ši įvairovė gali tapti apribojimu. Dauguma administracinių procedūrų paprastai yra nacionalinio pobūdžio, o tarpvalstybinės procedūros mažiau paplitusios. Tačiau pasienio suinteresuotieji subjektai gali pareikalauti, kad reguliariai būtų taikomos valstybės vidaus procedūros. Nesant bendro požiūrio ar supratimo ir trūkstant tarpusavyje pripažintų dokumentų, procedūros net ir svarbiausiais gyvenimo atvejais gali ilgai užtrukti ir brangiai kainuoti.

Pavyzdžiui, kai kurios valdžios institucijos e. valdžią perėmė greičiau už kitas, o tai gali sukelti sunkumų vykstant tarpvalstybinei sąveikai, ypač kai reikia pateikti dokumentus ar formas. Įgyvendinant e. valdžios sprendimus, jie taikomi veikiau vietos lygmeniu, o ne tarpvalstybinio mastu¹⁸. Valdžios institucijų e. sistemų sąveikumas vis dar ribotas.

Pavyzdys. Asmenų ir valdžios institucijų sąveika Danijoje iš esmės yra suskaitmeninta. Kaimyninėse šalyse gyvenantys tarpvalstybiniai darbuotojai gali susidurti su sunkumais siekdami įgyti reikalingas atpažinties ir prieigos teises. Pavyzdžiui, dėl griežtų terminų mokesčių mokėtojo identifikaciniam numeriui (*skattepersonnummer*) gauti gali būti vėluojama sudaryti darbo ir sveikatos draudimo sutartis. Kai tam tikri klausimai sprendžiami nesinaudojant skaitmeninėmis sistemomis, kyla pavojus, kad bus vėluojama ir nesilaikoma terminų.

Savo 2016–2020 m. e. valdžios veiksmų plane¹⁹ Komisija nustato ilgalaikę viziją dėl atvirų, veiksmingų ir įtraukių viešojo administravimo institucijų, kurios nevaržomos sienų teikia asmeniniams poreikiams pritaikytas tiesiogines skaitmenines viešąsias paslaugas. Nors šis planas yra bendro pobūdžio, jame siūlomos priemonės ir įrankiai, kurie bus itin svarbūs pasienio regionams, pvz., vienkartinio duomenų pateikimo principas (t. y., neatsižvelgiant į kilmės šalį, informacija valdžios institucijoms pateikiama tik vieną kartą²⁰) ir valdžios institucijoms skirta automatinio vertimo priemonė²¹.

¹⁸ Europos Komisija, „Iš 2016 m. ES e. valdžios ataskaitos matyti, kad pasiekta nevienoda pažanga internetinių viešųjų paslaugų srityje“ (angl. EU eGovernment Report 2016 shows that online public services improved unevenly), bendrosios skaitmeninės rinkos naujienos, „Digibytes“, 2016 m. spalio 3 d., <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-egovernment-report-2016-shows-online-public-services-improved-unevenly>.

¹⁹ Europos Komisijos „2016–2020 m. ES e. valdžios veiksmų planas. Valdžios skaitmeninių permainų spartinimas“, COM(2016) 179, 2016 m. balandžio 19 d., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1503566265012&uri=CELEX:52016DC0179>.

²⁰ Europos Komisija, „Vienkartinio duomenų pateikimo principas (VDPP). 2017 m. sausio mėn. pradėtas projektas“ (angl. The “Once-Only” Principle (TOOP) Project launched in January 2017), bendroji skaitmeninė rinka, projekto naujienos

Veiksmas. Valstybių narių bei regionų ir (arba) vietos valdžios institucijos turi **priimti e. valdžios iššūkį** ir imtis konkrečių veiksmų, kurie atneštų pokyčių pasienio regionų gyventojams. Komisija remis šį procesą aktyviai skatindama labiausiai su tarpvalstybiniais duomenų mainais susijusius pasienio suinteresuotuosius subjektus ir valdžios institucijas naudotis e. sprendimais. Todėl Komisija primygtinai ragins pasienio suinteresuotuosius subjektus įsitraukti į **vykdomus ir būsimus e. valdžios projektus**, kad tarpvalstybinės viešosios paslaugos atitiktų asmenų ir įmonių poreikius. Sėkmingai vykdomi projektai, pvz., elektroninio tapatybės nustatymo tarpusavio pripažinimas arba elektroniniai socialinės apsaugos informacijos mainai (EESSI), tam suteikia tvirtą pagrindą.

3.4. Teikti patikimą ir suprantamą informaciją ir paramą

Norint panaikinti pasienio kliūtis, reikia laiko ir ilgalaikių pastangų. Tuo tarpu itin svarbu suteikti galimybę susipažinti su turima ir patikima informacija, taip pat naudotis problemų sprendimo paslaugomis gyvenimo ar darbo kaimyninėje šalyje klausimais. Rengiant šį komunikatą, atkreiptas dėmesys į asmenų ir įmonių išreikštą susirūpinimą dėl patikimų informacinių paslaugų trūkumo, galintį nulemti teisinį netikrumą, kuris sudaro kliūčių tarpvalstybinei sąveikai arba dėl kurio tarpvalstybinių projektų įgyvendinimas tampa ilgesnis ir brangesnis.

Geroji patirtis. Aukštutinio Reino pasienio regione tarp trijų šalių – Prancūzijos, Šveicarijos ir Vokietijos – įsikūrusių vieno langelio principu veikiančių centrų tinklas „Infobest“²², kuris iš pradžių buvo finansuojamas pagal iniciatyvą INTERREG, šiuo metu teikia asmenims patikimą informaciją apie visus tarpvalstybinio gyvenimo aspektus, įskaitant užimtumą ir švietimą, ir remia tarpvalstybinę sąsają su įvairiomis valdžios institucijomis.

Šiais klausimais naudingos visoje Europoje teikiamos paslaugos ir priemonės, pvz., „Your Europe“, Vidaus rinkos informacinė sistema ir tinklas SOLVIT.

Veiksmas. Neseniai Komisija pateikė pasiūlymą dėl **bendrujų skaitmeninių vartų**²³ reglamento projekto, kurį patvirtinus, naudojantis vieno langelio principu veikiančiu skaitmeniniu centru, asmenims ir įmonėms bus suteikta daugiau galimybių gauti kokybiškos informacijos, naudotis elektroninėmis administracinėmis procedūromis ir pagalbos paslaugomis. Naudojantis bendraisiais skaitmeniniais vartais numatyta pirmą kartą ES lygmeniu taikyti vienkartinio duomenų pateikimo principą, sudarant sąlygas įvairių valstybių narių kompetentingoms institucijoms atliekant tam tikras pagrindines procedūras tiesiogiai keistis įrodymais. Siekiant tobulinti bendruosius skaitmeninius vartus, kad jie atitiktų naudotojų poreikius, ir rinkti informaciją apie bendrosios rinkos kliūtis, naudotojai taip pat bus skatinami teikti grįžtamąją informaciją.

---

ir rezultatai, 2017 m. sausio 26 d., <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/once-only-principle-toop-project-launched-january-2017>.

²¹ Viešojo administravimo institucijoms skirta mašininio vertimo priemonė – MT@EC, https://ec.europa.eu/info/resources-partners/machine-translation-public-administrations-mtec_en.

²² Infobest: <https://www.infobest.eu/>.

²³ 2017 m. gegužės 2 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų skaitmeninių vartų sukūrimo informacijai teikti, procedūroms atlikti ir pagalbos bei problemų sprendimo paslaugoms teikti, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0256>.

Veiksmas. Savo neseniai patvirtintame komunikate „SOLVIT vaidmens stiprinimo veiksmų planas: bendrosios rinkos nauda piliečiams ir įmonėms“²⁴ Komisija įsipareigoja toliau kartu su valstybėmis narėmis **stiprinti tinklą SOLVIT**, kad būtų išspręsta daugiau asmenims ir įmonėms kylančių tarpvalstybinių klausimų.

3.5. Remti tarpvalstybinį užimtumą

Atliekant parengiamąjį darbą nustatyta, kad darbo jėgos judumas yra svarbiausia sritis, kuriai pasienio kliūtys turi tiesioginės įtakos. Pirmiausia tai susiję su tarpvalstybiniais darbuotojais, kurie gyvena vienoje šalyje ir kasdien arba kas savaitę vyksta į darbą kitoje šalyje²⁵.

Europos lygmeniu sukurta keletas priemonių ir koordinavimo mechanizmų, kuriais sudaromos palankesnės sąlygos tarpvalstybinei veiklai, pvz., Europos užimtumo tarnybų tinklas (EURES tinklas), socialinės apsaugos sistemų koordinavimo taisyklės, Europos kvalifikacijų sandara, kuria palengvinamas kvalifikacijų supratimas ir palyginimas, sistema *Europass*, suteikianti asmenims galimybę aprašyti savo įgūdžius ir kvalifikaciją, Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorius, taip pat visos ES skaitmeninė profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūra – Europos profesinė kortelė. Kalbant apie finansavimą, darbo jėgos judumas pasienio regionuose remiamas tiek pagal ES užimtumo ir socialinių inovacijų programą (EaSI), tiek Europos socialinio fondo lėšomis. Pagal EaSI programos EURES kryptį remiamos tarpvalstybinės partnerystės, teikiančios tarpvalstybiniam darbuotojams ir jų darbdaviams informaciją ir įdarbinimo paslaugas.

Geroji patirtis. Galisijos ir Šiaurės Portugalijos socialinės apsaugos ir darbo inspekcijos įsteigė vietos EURES tarpvalstybinės partnerystės remiamą tinklą, leidžiantį greičiau panaikinti kliūtis, susijusias su tarpvalstybiniu darbdavių ir darbuotojų judumu. Tarpvalstybiniame regione buvo nutiesti veiksmingi bendradarbiavimo tiltai tarp socialinės apsaugos institucijų ir darbo inspekcijos.

Tačiau pasienio regionuose neišnaudotas visas šių priemonių teigiamas poveikis. Dar galima tobulinti tokius procesus kaip pameistrystės programų kūrimas, visiškas asmens įgūdžių ir kompetencijos pripažinimas, galimybės susipažinti su laisvų darbo vietų pasiūlymais suteikimas, darbuotojų nustatymas, teisinio tikrumo užtikrinimas mokestiniais klausimais, visiškos socialinės apsaugos garantija, profesinio draudimo suteikimas medicinos darbuotojams, sudėtingos procedūros profesiniams pažymėjimams gauti. Be to, reikėtų tobulinti informacijos, taip pat skirtos ir pavieniams asmenims bei darbdaviams, sklaidą, ir duomenų rinkimą, siekiant priimti sprendimus.

Veiksmas. Valstybės narės ir regioninės valdžios institucijos raginamos stiprinti **valstybinių užimtumo tarnybų**, įskaitant jungtines tarpvalstybines užimtumo tarnybas, bendradarbiavimą pasienio regionuose, kad būtų suteikta daugiau galimybių susipažinti su informacija ir

²⁴ 2017 m. gegužės 2 d. Europos Komisijos komunikatas „SOLVIT vaidmens stiprinimo veiksmų planas: bendrosios rinkos nauda piliečiams ir įmonėms“, COM(2017) 255, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017DC0255>.

²⁵ Tarpvalstybiniai darbuotojai (pasienio darbuotojai) apibrėžiami kaip ES arba ELPA šalių piliečiai, gyvenantys vienoje ES arba ELPA šalyje ir dirbantys kitoje šalyje, kasdien arba bent kas savaitę reguliariai kertantys valstybės sieną, neatsižvelgiant į jų tikslią pilietybę (jeigu jie yra 28 ES valstybių narių arba ELPA šalių piliečiai).

įsidarbinti tarpvalstybinėje darbo rinkoje. Naudojantis pirmiau nurodytu siūlomu specialistų tinklu, esamą praktiką bus galima taikyti platesniu mastu.

3.6. Skatinti daugiakalbystę pasienio regionuose

Kultūrų ir tradicijų gausa visoje Europoje yra didelis turtas. Vienas iš Europos integracijos tikslų – daugiakalbystės skatinimas. Užsienio kalbų mokėjimas, kuris pasienio regionuose itin aktualus, tampa vis svarbesnis siekiant padidinti įsidarbinamumą, skatinant judumą ir konkurencingumą.

Geroji patirtis. Pagal 2014 m. Saro krašte, Vokietijos regione, patvirtintą „Prancūzijos strategiją“²⁶ dvikalbystė skatinama visais administravimo lygmenimis. Ši strategija grindžiama mokymo programa, į kurią įtrauktas privalomas prancūzų kalbos mokymas; šios kalbos pradedama mokyti priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Todėl daugiau nei pusė vietovės vaikų darželių yra dvikalbiai.

Vis dėlto, surengus viešas konsultacijas dėl šio komunikato, daugelis kalbą įvardijo kaip sunkumą šaltinį. Remiantis pasienio suinteresuotųjų subjektų patirtimi, daugeliu atvejų dėl skirtingų abipus sienos vartojamų skirtingų kalbų didėja administracinė našta ir sudaroma kliūčių prasmingiems viešųjų administravimo institucijų ir pavienių asmenų mainams.

Komisija siekia įgyvendinti strategiją, kuriai pritarė Taryba ir kuri grindžiama ES valstybių ir vyriausybės vadovų nustatytu tikslu, kad visiems piliečiams būtų suteikta galimybė nuo ankstyvo amžiaus mokytis dviejų užsienio kalbų²⁷. Pasienio regionuose viena iš šių kalbų gali tapti puikia kaimyninių šalių kalba. Be to, kalbų mokymasis – bendras Europos finansuojamos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programos „Erasmus+“ prioritetas. Pagal šią programą galima įvairiai remti kalbų mokymąsi pasienio regionuose.

Veiksmas. Valstybės narės, regionai ir savivaldybės primygtinai raginami naudotis mokymosi visą gyvenimą galimybėmis, kad sutelktų pastangas **skatinti dvikalbystę** pasienio regionuose. Įkvėpimo reikėtų semtis iš esamos gerosios patirties – ją toliau skatins Komisija. Prireikus šis procesas bus remiamas taikant tokias esamas finansavimo priemones kaip programa „Erasmus+“ ar INTERREG tarpvalstybinio bendradarbiavimo programos.

3.7. Užtikrinti geresnį tarpvalstybinį prieinamumą

Transportas yra vienas svarbiausių veiksnių, kuriais sudaromos sąlygos vykdyti regionų mainus tarpvalstybinio lygmeniu. Viešojo transporto paslaugomis visų pirma ne tik prisidedama prie integracijos proceso, bet ir didinamas tarpvalstybinių ryšių tvarumas. Daugelis piliečių pasienio regionuose vis dar susiduria su trūkstamų, nepakankamų ar žemos kokybės viešojo transporto paslaugų problema. Tai susiję su trimis dalykais: 1) infrastruktūros jungtimis, 2) paslaugų teikimu ir 3) paslaugų kokybe. Daugeliu atvejų prie ES vidaus sienų ypač trūksta mažesnio masto geležinkelių infrastruktūros arba ji neveikia. Šiuos sunkumus

²⁶ Saro krašto „Prancūzijos strategija“, 2016 m. spalio mėn.,

https://www.saarland.de/dokumente/ressort_finanzen/MFE_Frankreich_Startegie_LangDIn4S_UK_Lay2.pdf.

²⁷ Europos Sąjunga, ES Taryba, „Tarybos išvados dėl daugiakalbystės ir kalbinių kompetencijų tobulinimo“, 2014 m. gegužės mėn., [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XG0614\(06\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XG0614(06)).

lemia įvairios priežastys, pvz., nevienodi prioritetai, skirtingi teisės, procedūrų ar organizavimo metodai, biudžeto apribojimai.

Geroji patirtis. Pagal iniciatyvą INTERREG finansuojami tarpvalstybinio judumo projektai, kurių dauguma pateikiama duomenų bazėje KEEP²⁸. Pavyzdžiui, tarp trijų šalių – Belgijos, Nyderlandų ir Vokietijos – esančios vietovės viešojo transporto paslaugų teikėjai sukūrė bendrą platformą (<http://mobility-euregio.com>), kurioje pateikiami bendri tvarkaraščiai, nurodomos bendros kainos ir taikoma moderni bilietų pardavimo sistema. Vokietijos ir Šveicarijos pasienyje tarp Grenacho-Vyleno (Vokietija) ir Bazelio (Šveicarija) įrengta nauja autobusų linija, kuria naudojasi 1 900 vietos tarpvalstybinių darbuotojų (iš viso čia gyvena 14 000 žmonių).

ES lygmeniu itin svarbu užtikrinti didesnę techninių ir teisinių normų suderinamumą ir koordinavimą, taip pat siekti sąveikumo transporto sektoriuje. Koordinavimas ir suderinamumas sėkmingai užtikrinti transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) srityje, kuri gali būti laikoma pavyzdžiu ne vien transporto, bet ir kitoms politikos sritims. Pavyzdžiui, kalbant apie kelionių daugiarūšių transportu informacijos paslaugų teikimą visoje ES, būsimu ES teisės aktu bus sukurtos atitinkamos pagrindinės sąlygos, kuriomis remdamiesi visi susiję kelionių informacijos vertės grandinės suinteresuotieji subjektai galės bendradarbiauti²⁹.

Veiksmas. 2018 m. bus paskelbtas Komisijos tyrimas dėl trūkstamų geležinkelio linijų prie vidaus sienų. Su suinteresuotaisiais subjektais jo rezultatais bus pasidalyta per pasienio ryšių centrą.

Veiksmas. Tarpvalstybinio viešojo transporto paslaugų organizavimas ir įgyvendinimas yra nacionalinio, regionų ir vietos lygmens kompetencijos sritis. Todėl valstybės narės, regionai ir savivaldybės yra primygtinai raginami **sutelkti savo pastangas, kad asmenims būtų užtikrintos kokybiškesnės, labiau integruotos viešojo transporto paslaugos**. Pasienio ryšių centras suteiks galimybę susipažinti su gerosios patirties pavyzdžiais ir prireikus teiks specialistų konsultacijas.

3.8. Skatinti geriau sutelkti sveikatos priežiūros paslaugas

Valstybių narių bendradarbiavimo skatinimas siekiant užtikrinti didesnę jų sveikatos priežiūros paslaugų papildomumą pasienio regionuose yra vienas iš ES prioritetų³⁰. Išlaidų už tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas atlyginimo struktūros ir principai skiriasi, pvz., taikomos skirtingos ir sudėtingos išankstinio leidimo teikti sveikatos priežiūros paslaugas ir mokėjimų ar išlaidų atlyginimo procedūros; konsultuodamiesi su specialistais kitoje valstybėje, pacientai patiria nevienodą administracinę našta; naudojantis technologijomis ir dalijantis pacientų duomenimis kyla nesuderinamumo problemų; trūksta galimybės susipažinti su suderinta informacija, taip pat su informacija pacientų vartojama kalba. Taigi ribotas prieinamumas abipus sienos kliudo visapusiškai naudotis sveikatos priežiūros

²⁸ www.keep.eu.

²⁹ Numatoma įgyvendinti deleguotuoju reglamentu, kuriuo papildoma Direktyva 2010/40/ES.

³⁰ Be pačios Sutarties nuostatų, galima atkreipti dėmesį į Direktyvą dėl pacientų teisių į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas įgyvendinimo (2011/24/ES) ir ES reglamentą dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (Nr. 883/2004).

paslaugomis. Be to, įgyvendinant intervencinius veiksmus tarpvalstybiniu lygmeniu kartais patiriama sunkumų teikti skubiosios pagalbos ir gelbėjimo paslaugas.

Geroji patirtis. Instituciniu susitarimu, kuriuo Prancūzijos ir Belgijos pasienyje nustatomos septynios organizuotos tarpvalstybinės sveikatos priežiūros zonos³¹, naudojasi daugiau kaip 20 000 pacientų, kuriems sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos arčiau jų gyvenamosios vietos kaimyninėje šalyje.

Veiksmas. Komisijai parengus išsamų **tarpvalstybinio bendradarbiavimo sveikatos priežiūros srityje ES žemėlapi**, bus nustatyta geroji patirtis ir išnagrinėti būsimi iššūkiai. Jis bus parengtas 2018 m. ir su suinteresuotaisiais subjektais juo bus pasidalyta per pasienio ryšių centrą. 2018 m. Europos Komisija taip pat surengs strateginį renginį, kad atkreiptų dėmesį į tarpvalstybinio bendradarbiavimo sveikatos priežiūros srityje gerą patirtį ir iširtų, kaip visoje Sąjungoje būtų galima toliau ją vystyti.

3.9. Apsvarstyti tarpvalstybinio bendradarbiavimo teisinę sistemą ir finansinę programą

ES sukūrė keletą teisinių ir finansinių priemonių, kad palengvintų įvairių Europos pasienio regionų bendradarbiavimą. Pavyzdžiui, Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė (ETBG)³² sudaro sąlygas subjektams iš dviejų arba daugiau valstybių narių dirbti kartu pagal bendrą struktūrą, kuriai suteiktas juridinio asmens statusas. Taip daugeliu atvejų palengvinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas, o regioninėms ir vietos valdžios institucijoms suteikiama galimybė bendradarbiauti be valstybių narių lygmeniu ratifikuoto susitarimo. Tačiau šių priemonių visiškai institucinis pobūdis ne visada tinkamas siekiant spręsti teisinių ir administracinių kliūčių klausimą.

Geroji patirtis. Lilio, Turnė ir Kortreiko ETBG „Eurometropolis“³³ yra didžiausias tarpvalstybinis metropolis Europoje. Jis vienija 14 Prancūzijos ir Belgijos institucijų (nacionalinės valdžios institucijų, regioninių ir vietos valdžios institucijų, plėtros agentūrų), kurios bendradarbiauja siekdamos panaikinti „tarpvalstybinės sienos efektą“ ir palengvinti savo 2,1 mln. gyventojų kasdienybę.

Veiksmas. Kai kurios valstybės narės mano, kad būtų naudinga sukurti naują **priemonę**, pagal kurią būtų galima savanoriškai ir pritarus vadovaujančioms kompetentingoms valdžios institucijoms vienos valstybės narės taisyklės taikyti kaimyninėje valstybėje narėje, kai pasienio regione nustatytu laikotarpiu įgyvendinamas konkretus projektas ar veikla, kuriuos inicijavo vietos ir (arba) regioninės valdžios institucijos. Komisijos tarnybos atidžiai stebi jų pažangą šioje srityje. Atsižvelgdama į įrodymus, gautus įgyvendinant 3.1 skirsnyje nurodytus bandomuosius projektus, Komisija apsvarstys, kaip šią priemonę būtų galima pradėti taikyti.

³¹ *Espaces Transfrontaliers, La Communauté de santé transfrontalière:*
<http://www.espaces-transfrontaliers.org/ressources/themes/sante/sante-4/>.

³² 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1082/2006 (OL L 210, 2006 7 31, p. 19) su pakeitimais, padarytais 2013 m. gruodžio 17 d. Reglamentu (ES) Nr. 1302/2013 (OL L 347, 2013 12 20, p. 303).

³³ „Eurometropolis“, <http://www.eurometropolis.eu/>.

Veiksmas. Valstybės narės ir Europos institucijos turėtų anksti įsitraukti į dialogą, kad ištirtų, kaip būsimomis **finansavimo programomis** būtų galima strateginiu požiūriu labiau prisidėti prie pasienio kliūčių prevencijos ir jų panaikinimo bei tarpvalstybinių viešųjų paslaugų plėtros.

3.10. Rinkti tarpvalstybinės sąveikos įrodymus siekiant palengvinti sprendimų priėmimą

Surinkti duomenis ir įrodymus apie pasienio kliūtis – pirmasis būtinas žingsnis siekiant išspręsti šį klausimą, tačiau tam, kad informacija apie pasienyje patiriamus sunkumus ir problemas būtų renkama ir analizuojama, skiriama nepakankamai išteklių. Puikių informacijos rinkimo ir analizės pavyzdžių esama Prancūzijoje³⁴ ir Vengrijoje³⁵.

Be to, dėl ribotų galimybių susipažinti su statistiniais ir geoerdviniais tarpvalstybinių srautų duomenimis mažėja tikros tarpvalstybinės politikos plėtros ir sprendimų priėmimo mastas. Regionų lygmeniu įdėta per mažai pastangų, kad jomis galėtų remtis kiti regionai.

Geroji patirtis. Didžiojo regiono (Liuksemburgas ir jo apylinkės) duomenų portalas³⁶ renka duomenis iš penkių nacionalinių ir regioninių statistikos tarnybų, kad politikos formuotojams būtų pateikta įrodymų, susijusių su tarpvalstybiniais srautais ir teritorijų tendencijomis vietovėje, kuriai būdinga stipri tarpvalstybinė sąveika (pvz., 200 000 tarpvalstybinių darbuotojų).

Statistiniai ir geoerdviniai duomenys, kuriais apibūdinami tarpvalstybiniai srautai ir reiškiniai, ne visada pakankamai prieinami ar standartizuoti, kad politikos formuotojai turėtų informacijos sprendimams priimti. Valstybės narės, kurių veiklą šioje srityje koordinuoja Europos Sąjungos statistikos tarnyba, turėtų ištirti novatoriškus duomenų rinkimo metodus (pvz., geografinių nuorodų pateikimą ar geografinių duomenų kodavimą), kurie būtų parengti tarpvalstybinei analizei, kaip pavyzdžiui tinklu grindžiami duomenys.

Veiksmas. Komisija finansuoja **vienų metų bandomąjį projektą su statistikos tarnybomis**, siekdama ištirti galimą darbo jėgos apklausos duomenų, administracinių ir surašymo duomenų, taip pat mobiliųjų telefonų duomenų panaudojimą. Šis bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis turėtų būti tęsiamas ir stiprinamas atsižvelgiant į 2018 m. pateiksimus bandomojo projekto rezultatus.

Veiksmas. Komisija bendradarbiauja su Europos teritorinio vystymosi ir sanglaudos stebėjimo tinklu (ESPON) įgyvendindama teritorinio bendradarbiavimo programą, kad toliau **skatintų su pasienio regionais susijusius teritorinius mokslinius tyrimus**. Komisija taip pat remiasi sėkminga veikla teritorinių mokslinių tyrimų srityje, finansuojama pagal Europos bendrijos mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintąją bendrąją programą („Horizontas 2020“), taip pat pasitelkiant Jungtinį tyrimų centrą. Pasienio

³⁴ *Mission Opérationnelle Transfrontalière:* www.espaces-transfrontaliers.org.

³⁵ Europos centrinė tarpvalstybinių iniciatyvų tarnyba (angl. *Central European Service for Cross-Border Initiatives*) – www.cesci-net.eu.

³⁶ Didysis regionas, <http://www.grande-region.lu/portal/>.

ryšių punktas pasinaudos atliktu darbu skatindamas priimti informacija pagrįstus sprendimus, kuriais būtų reaguojama į pasienio bendruomenių patiriamus sunkumus.

4. IŠVADOS

Regionai prie ES vidaus sienų turi didelės įtakos socialinei ir ekonominei Europos gerovei. Šiose geografinėse vietovėse esantys asmenys, įmonės ir valdžios institucijos kasdien patiria Europos integracijos procesų poveikį.

Iš įrodymų matyti, kad galima pasiekti didelę pažangą, jei bus sumažintas neigiamas teritorinio, teisinio ir administracinio nenuoseklumo, kuris ir toliau vyrauja pasienio regionuose, poveikis.

Siekiant geriau išnaudoti pasienio regionų potencialą, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, regionais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, būtina imtis veiksmų ES lygmeniu. Šiuo atžvilgiu svarbų vaidmenį turi atlikti Komisija. Ji gali imtis tiesioginių veiksmų jos kompetencijai priklausančiose srityse, teikdama pasiūlymus dėl teisės aktų ar finansavimo mechanizmų. Ne mažiau svarbu tai, jog ji taip pat gali remti valstybes nares ir regionus, kad šie geriau suprastų, su kokiais iššūkiais susiduriama, ir tobulinti galiojančią tvarką, pirmiausia skatindama dalytis informacija ir atkreipdama dėmesį į sėkmingą praktiką.

Pastaruosius 25 metus iš ES biudžeto pasienio regionų vystymuisi buvo skiriama daug lėšų. Pagal būsimas finansavimo programas pačiu veiksmingiausiu ir efektyviausiu būdu pakankamai lėšų turėtų būti skiriama ir ateityje. Daugiausiai dėmesio programose turėtų būti skiriama toms sritims, kuriose ES pridėtinė vertė yra ypač didelė. Pavyzdžiui, pasienio problemų sprendimas galėtų tapti svarbiausia tarpvalstybinio bendradarbiavimo programų užduotimi. Ne mažiau dėmesio programose turėtų būti skiriama įvairių politikos sričių, pvz., transporto, spragoms ir trūkstumoms jungtims pašalinti. Galiausiai, jose reikėtų atsižvelgti į galimybę kaimyniniuose pasienio regionuose teikti bendras viešąsias paslaugas ir į būtinybę stiprinti institucijas.

Šiame procese svarbus vaidmuo tenka ir valstybėms narėms bei regionams – jie turi imtis veiksmų jų kompetencijai priklausančiose srityse, kad užkirstų kelią naujoms kliūtims ir išspręstų jau iškilusias problemas. Itin daug dėmesio jie turėtų skirti didesniajam koordinavimui (pvz., perkeltant ES teisės aktus į nacionalinę teisę), geresniajam tarpusavio pripažinimui ir suderinamumui su kiekviena kaimynine šalimi.

Kaip nurodyta pirmiau, Komisija imsis veiksmų dar 2017 m. ir juos tęs ateityje. Kad būtų galima sklandžiai įgyvendinti siūlomus veiksmus, savo veiklą netrukus pradės pasienio ryšių punktas.

Veiksmams siekiama įrodyti, kad pasienio regionai gali labiau prisidėti prie socialinės ir ekonominės ES piliečių gerovės kūrimo ir kartu tapti gyvosiomis Europos integracijos laboratorijomis Europos teritorijų ir jų gyventojų labui.